

Asia: VN/1972/2020

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston koulutuspoliittiseksi selonteoksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset selontekoa koskevat kommentit

-

Kommentit lukuun 2. Visio/tavoitetila – koulutus ja tutkimus kohti 2040-lukua

-

Kommentit lukuun 3.1 Varhaiskasvatus sekä esi- ja perusopetus

-

Kommentit lukuun 3.2 Toinen aste

-

Kommentit lukuun 3.3 Korkeakoulut

Koulutuksen saavutettavuus, tasa-arvo, laatu ja vaikuttavuus ovat selonteon peruslähtökohtia. Haaga-Helian arvion mukaan ammattikorkeakoulujen kannalta keskeinen pk-yrityssektori ja sen palveleminen koulutuksen ja TKI-toiminnan keinoin ei näy riittävästi selonteon linjauksissa ja perusteissa.

Koulutuksen saavutettavuuden ja tasa-arvon kannalta Suomen väestökehitys on keskeinen muutostekijä selonteossa. Sen osalta Haaga-Helia toteaa, että alkaneen vuosikymmenen suurin, selonteon monissa kohdin tunnistamista rakenteellisen kehittämisen haasteista on toisen asteen oppilaitosverkon karsiminen väestöpohjan ja ikäluokkien huetessa. Korkeakoulutettavina nämä historiallisen pienet ikäluokat ovat 2030-luvulla.

Vaikka demografiset lähtökohdat kasvun mahdollistamiseksi ovat monissa osissa maata haastavat, Haaga-Helia kantaa erityistä huolta metropolialueen koulutuskysynnän ja kasvun turvaamisesta.

Alueiden Suomessa metropolialuetta ei tunnisteta selonteossa millään tavoin. Metropolialueella kasvupotentiaali ja tulevaisuuskuva on päinvastainen moneen muuhun alueeseen nähden Suomessa. Täällä koulutuspaikat eivät riitä. Se on väestökehityksen ja selonteossa asetetun tasa-arvon ja saavutettavuuden kannalta vääryys. Nyt kun korkeakoulutuksen aloittajamääriä lisätään perustellusti kansallisesti asetetun vision suunnassa täällä vuosikymmenellä, voimavaroja tulee suunnata metropolialueelle koulutuskysynnän ja kasvun turvaamiseksi.

Vuoteen 2040 ulottuvan selonteon tavoite koulutustason nostamisesta ei ole riittävän kunnianhimoinen. Monissa kilpailijamaissa puolet nuorista aikuisista suorittaa jo nyt korkeakoulututkinnon, joten Suomen tavoitteen 2040 pitäisi olla enemmän. Haaga-Helia kannattaa Arene ry:n lausunnossaan esittämää tavoitekirjausta: vähintään 60 prosenttia 25–34-vuotiaista suorittaa korkeakoulututkinnon 2035-vuodesta lähtien. Tavoitetta asetettaessa tulee ottaa huomioon ikäluokkien pieneneminen.

Korkeakoulujen jatkuvan oppimisen tarjontaa ja aikuisten koulutusmahdollisuuksia käsittelevissä osioissa on keskitytty lähinnä tutkintoa pienempien osaamiskokonaisuuksien tarjonnan kehittämiseen. Työikäisen väestön määrä kasvaa eikä heidän oppimisensa tarpeita voi rajata lyhytkestoiseen kouluttautumiseen vaan asiantuntijoiden työuran aikainen kehittäminen vaatii monipuolisia oppimisen mahdollisuuksia. Selonteko tunnistaa heikosti aikuisten tarpeen osallistua tutkintoon johtavaan koulutukseen työuran aikana. Työmarkkinoiden kannalta myös tutkintokoulutuksella on merkittävä rooli työikäisen väestön osaamisen kehittämisessä ja siksi tutkintokoulutuksen joustavat suoritustavat tulisi ottaa vahvemmin esiin selonteossa. Esimerkiksi ylemmät ammattikorkeakoulututkinnot (YAMK) ovat toimiva ja suosiotaan kasvattava koulutusmuoto työuran aikaiseen osaamisen kehittämiseen. Korkeakoulujen kaiken tarjonnan pitää tulevaisuudessakin olla avoinna työikäisille.

Haaga-Helia toteaaakin, että korkeakoulutuksen laajentuminen edellyttää opiskelijaksi ottamisen perusteellista muuttamista, jotta opiskelijavalintojen lähtökohtana ei ole koulutukseen pääsyn rajoittaminen vaan mahdollistaminen.

Osaamistason ylläpito ja siihen investointi on yksi tärkeimmistä Suomen kilpailukykytekijöistä.

Korkeakoulujen tehtävien laajentuessa niin tutkintokoulutuksen, jatkuvan oppimisen kuin TKI-toiminnan osalta on varmistettava riittävä, ennakoitava ja pitkäjänteinen rahoitus. Tutkintotavoitteiden kasvattamisen osalta selonteossa todetaan resursseja lisättävään tavoitteiden mukaisesti. Tätä pidämme välttämättömänä, jotta koulutuksen laatu ja saavutettavuus voidaan varmistaa. Monien muiden tavoitteiden osalta selonteossa ei esitetä selkeitä kannanottoja rahoituksesta. Tätä pidämme puutteena.

Koulutusvienti on Suomelle mahdollisuus ja se tulisi nostaa selonteossa yhdeksi omaksi luvukseen.

Selonteon pitäisi tunnistaa myös duaalimalli korkeakoulutuksemme yhtenä perusprinsiippinä, joka on osoittanut toimivuutensa. Ammatillisen korkeakoulutuksen ja perinteisen yliopistollisen koulutuksen diversiteetistä on huolehdittava myös tulevaisuudessa. Kansainvälisen ja elinkeinoelämän kilpailukyvyn varmistamiseksi työelämälähtöistä korkeakoulutusta on kehitettävä jatkossakin. Ammattikorkeakoulut ovat Suomen vahvuus nyt ja myös 2030-luvulla. Suomen kilpailukyvyn ja eri alueiden elinvoiman takaamisessa korkeakoulujen rakenteellinen kehittäminen voi olla toimenpide, mutta sen ei pidä olla tavoite itsessään.

Kommentit lukuun 3.4 Tiede ja tutkittu tieto

Selonteossa tutkimuksen ja tutkitun tiedon painoarvoa tulisi vahvistaa. Ammattikorkeakoulujen kannalta erityisesti työelämälähtöiselle tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnalle on suomalaisessa yhteiskunnassa suuri tarve ja tilaus, joka kohdistuu erityisesti pk-sektorin uudistumiseen ja kehittymiseen. Tätä on kehitettävä osana TKI-tiekartan toimeenpanoa. Ammattikorkeakoulujen luontevana roolina on rakentaa monitoimijaisia työelämäverkostoja sekä varmistaa hankkeissa kehittyvän uuden osaamisen siirtyminen laajemmin yhteiskunnan ja elinkeinoelämän käyttöön.

Kommentit lukuun 3.5 Vapaa sivistystyö

-

Kommentit lukuun 3.6 Jatkuva oppiminen – työuran aikainen oppiminen

-

Kommentit lukuun 3.7 Opetus-, ohjaus- ja muu henkilöstö

Haaga-Helia toteaa, että

-Ammattikorkeakoulut ovat merkittävä opettajien ja opinto-ohjaajien kouluttaja.

-Opettajankoulutuksen määrää suunniteltaessa on otettava huomioon myös ammattikorkeakoulujen opettajat.

-Oppivelvollisuuden laajentaminen lisää ammatillisen opettajankoulutuksen ja opinto-ohjaajankoulutuksen tarvetta lähivuosina.

-Ammatillinen opettajankoulutus tulisi määrittää NQF tasolle 7 joko siten että nykyinen 60 opintopisteen laajuinen opintokokonaisuus määritellään tasolle 7 tai opetuskokonaisuutta muutetaan vastaamaan tason 7 vaatimuksia.

-Koulutuksen, oppimisen ja oppimisympäristöjen muuttuessa ammattikasvatukseen ja ammattipedagogiseen tutkimukseen on kiinnitettävä huomiota. Selonteossa ehdotetun kehittämisfoorumin perustaminen on kannatettavaa.

Kommentit lukuun 3.8 Taide- ja kulttuurikasvatus ja -opetus ja taiteen perusopetus

-

Kommentit lukuun 3.9 Opintotuki

-

Kommentit lukuun 3.10 Ruotsinkielisen koulutuksen tilanne, tavoitteet ja toimenpiteet

-

Kommentit lukuun 3.11 Maahanmuuttajataustaisten oppiminen ja oppimispolut

-

**Kommentit lukuun 4. Koulutus- ja tutkimusjärjestelmän tilannekuva ja keskeiset muutostekijät.
Pyydämme tarvittaessa kirjaamaan vain tiiviin yleisen lausunnon luvusta ja yksityiskohtaisesti vain tärkeimmät kommentoitavat tai mahdollisesti puuttuvat asiat**

-

Hälikkä Ari
Haaga-Helia ammattikorkeakoulu OY